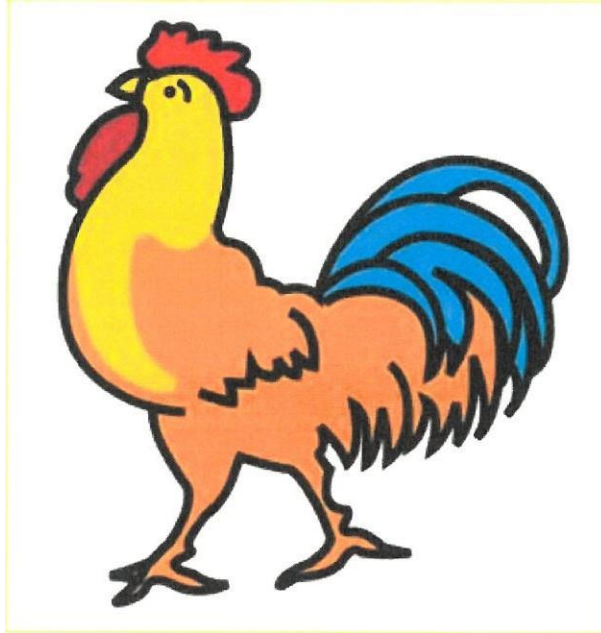

Padasjoen yhtenäiskoulu
Pappilanmäen koulu

OPINTOKIRJA
2023–2024

8-luokka

Padasjoen kunnan perusopetuksen opetussuunnitelma

Perusopetuksen tehtävänä on antaa oppilaille hyvä yleissivistys ja mahdollisuus suorittaa oppivelvollisuus. Perusopetus antaa myös valmiudet ja kelpoisuuden jatko-opintoihin.

- Koulu on kuitenkin ennen kaikkea oppilasta varten. Perusopetus ohjaa oppilasta löytämään omat vahvuutensa ja rakentamaan omaa tulevaisuutta oppimisen keinoin.

Jokaisella koululla on opetus- ja kasvatustehtävä, mikä tarkoittaa oppilaan oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin tukemista yhteistyössä kotien kanssa.

- yhteiskunnallinen tehtävä, jonka mukaan koulu edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta.
- kulttuuritehtävä, jossa oppilas oppii arvostamaan sekä omaa kulttuuriperintöä, että monikulttuurista maailmaa ennen, nyt ja tulevaisuudessa

Laaja-alainen osaaminen

Opetuksen tavoitteena on, että oppilas kasvaa ihmisenä ja yhteiskunnan jäsenenä. Tähän pyritään paitsi yksittäisissä oppiaineissa, myös ns. laaja-alaisissa opinnoissa, joita ovat:

L1. ajattelu- ja oppimaan oppiminen: oppilasta autetaan tunnistamaan omat tapansa oppia ja kehittää omaa ajatteluaan ja oppimistaan.

L2. kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu: oma kulttuuriperintö, myönteinen ympäristösuhde ja maailman moninaisuus

L3. itsestä huolehtiminen ja arjen taidot: itsestä ja toisista huolehtiminen, oman elämän ja arjen kannalta tärkeiden taitojen harjoittelu ja ympäristön hyvinvointi; teknologian vastuullinen käyttö ja oman talouden suunnittelu

L4. monilukutaito: erilaisten tekstien käyttäminen, ymmärtäminen, tulkinta ja tuottaminen sekä yhdessä että muiden kanssa; laaja tekstikäsitys

L5. tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen: monipuoliset taidot arvioida ja käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti ja turvallisesti; tvt on sekä oppimisen kohde että väline

L6. työelämätaidot ja yrittäjyys: edistetään kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä, työelämää ja yrittäjyyttä kohtaan; lähialueen elinkeinoelämä

L7. osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen: vahvistetaan jokaisen oppilaan osallisuutta: demokratia, oikeudet ja velvollisuudet, aktiivinen kansalaisuus, median rooli

Monialaiset oppimiskokonaisuudet

Monialaisilla oppimiskokonaisuuksilla tarkoitetaan ns. teemapäiviä tai -viikkoja, joissa oppilaalle tarjotaan mahdollisuutta oppia toiminnallisesti omaan kokemusmaailmaansa kuuluvia ja sitä avartavia asioita erilaisissa ryhmissä, eri aikuisten kanssa. Tavoitteena on vahvistaa tietojen ja taitojen soveltamista käytäntöön ja edistää erityisesti laaja-alaisten taitojen kehittymistä.

Perusopetuksen toimintakulttuuri

Perusopetuksen tavoitteena on luoda toimintakulttuuria, joka edistää oppimista, osallisuutta, hyvinvointia ja kestävästä elämäntapaa. Siihen pyritään mm. seuraavin keinoin:

- oppiva yhteisö: koulu kannustaa kaikkia jäseniään oppimiseen
- tavoitteiden pohdinta, palaute ja monipuolinen arviointi
- sopivia haasteita ja onnistumisen kokemuksia
- kiireettömyys, hyvä työrauha ja ystävällinen ilmapiiri
- tuetaan omien vahvuuksien löytämistä ja hyödyntämistä
- kokonaisvaltainen hyvinvointi ja turvallinen arki
- kielitietoinen koulu: jokainen aikuinen on kielellinen malli ja kielen opettaja
- monipuoliset työtavat ja oppimisympäristöt (myös ulos luokkahuoneesta, tieto- ja viestintäteknologia)
- osallisuus ja demokraattinen toiminta, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo
- vastuu ympäristöstä ja kestävästä tulevaisuuteen suuntautuminen

Yhteinen vastuu koulupäivästä ja yhteistyö

Koulutyön lähtökohtana on yhteinen vastuu ja huolenpito jokaisen kouluyhteisön jäsenen hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu koulun kaikille aikuisille tehtävästä riippumatta. Jokaisella opettajalla on vastuu opetusryhmänsä toiminnasta, oppimisesta ja hyvinvoinnista.

Oppilailla on kouluyhteisön jäsenenä oma vastuunsa. Se ilmenee säännöllisenä osallistumisena koulutyöhön, reiluna ja arvostavana suhtautumisena koulutovereihin ja koulun aikuisiin sekä yhteisten sääntöjen noudattamisena. Toisten ihmisten loukkaamattomuuden sekä työn ja työrauhan kunnioittaminen ja sovituista tehtävistä huolehtiminen on koulussa välttämätöntä. Laki velvoittaa oppilaan osallistumaan perusopetukseen ja suorittamaan tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytymään asiallisesti. Koti ja koulu yhdessä ohjaavat oppilaita toimimaan lain edellyttämällä tavalla ja tukevat oppilaita näiden ponnisteluisissa. Koulun tehtävänä on puuttua oppilaiden poissaoloihin ja auttaa oppilaita onnistumaan koulutyössään.

Kodin ja koulun yhteistyö

Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta ja oppivelvollisuuden suorittamisesta. Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan opetuksesta ja kasvatuksesta kouluyhteisön jäsenenä.

Kodin ja koulun yhteistyön lähtökohtana on luottamuksen rakentaminen, tasavertaisuus ja keskinäinen kunnioitus. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus sekä tiedon ja tuen tarpeet. Yhteistyön onnistumiseksi tarvitaan aloitteellisuutta ja henkilökohtaista vuorovaikutusta huoltajien kanssa sekä muutoin monipuolista viestintää.

Voidakseen huolehtia kasvatustehtävästään huoltajan tulee saada tietoa lapsensa oppimisen ja kasvun edistymisestä sekä mahdollisista poissaoloista. Lisäksi huoltajalle tiedotetaan opetuksen järjestämisen keskeisistä asioista (esim. opetussuunnitelma, oppimisen tavoitteet, oppimisympäristöt ja työtavat, oppimisen tuki ja oppilashuolto, arviointi, valinnat ja lukuvuoden tapahtumat). Huoltajia kuullaan tarvittaessa oppilasta koskevista asioissa. Kodin ja koulun yhteistyössä edistetään myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta.

Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhan edistämisen keskeisiä keinoja ovat opettajan antama ohjaus ja palaute, kouluyhteisön yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Koululla on oikeus käyttää työrauhan turvaamiseksi ja epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi myös kasvatuskeskustelua ja erilaisia kurinpitokeinoja, joista säädetään perusopetuslaissa.

Kasvatuskeskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen. Kurinpidollisia keinoja ovat jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen. Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan. Lisäksi työrauhan turvaamiseksi oppilaan oikeus osallistua opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että jonkun turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen takia.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että koululla on käytössään kasvatuskeskusteluja ja kurinpitotoimia koskeva suunnitelma. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus ja seuraamusten tulee olla tekoon nähden kohtuullisia. Tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitokeinoja ei saa käyttää oppilasta häpäisevällä tai loukkaavalla tavalla. Henkilöstöä ja oppilaskuntaa tulee kuulla ennen suunnitelman hyväksymistä ja päivittämistä.

Arviointi

Arvioinnin kohteita ovat oppiminen, työskentely ja käyttäytyminen

Perusopetuksen oppimisen arviointi jaetaan arviointiin oppimisen aikana sekä päättöarviointiin. Arvioinnin tulee perustua opetussuunnitelmassa esitettyihin tavoitteisiin. Oppilaita ja heidän suorituksiaan ei verrata toisiinsa eikä arviointi perustu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Opettajat huolehtivat, että tavoitteet ja arviointiperusteet ovat oppilaiden tiedossa. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä. Opettaja kokoaa tietoa oppilaiden edistymisestä oppimisen eri osa-alueilla ja erilaisissa oppimistilanteissa sekä antaa oppilaalle palautetta.

Opintojen aikaisella arvioinnilla tarkoitetaan ennen päättöarviointia toteutettavaa arvioinnin ja palautteen antamisen kokonaisuutta. Opintojen aikainen arviointi on pääosin oppimisen ohjaamista palautteen avulla osana päivittäistä opetusta ja työskentelyä. Sen keskeisenä tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua, tukea oppimista ja edistää itse- ja vertaisarvioinnin taitoja. Oppimista edistävä palaute on luonteeltaan laadullista ja kuvailevaa, oppimisen solmukohtia analysoivaa ja ratkovaa vuorovaikutusta. Opettajan tehtävänä on luoda tilanteita, joissa yhdessä pohtien annetaan ja saadaan oppimista edistävää ja motivoivaa palautetta.

Oppilaita ohjataan palautteen avulla tiedostamaan oma edistymisensä ja löytämään erilaisia keinoja tavoitteisiin pääsemiseksi.

Opintojen aikaiseen arviointiin sisältyy oppilaiden edistymisen ja osaamisen tason kuvaamista keskusteluihin, arviointitiedottein ja todistuksin tiettyinä ajankohtina. Oppilaalle ja huoltajalle tulee antaa tietoa opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä riittävästi usein.

Oppilaille annetaan jouluna välitodistus, jossa arvioidaan oppimista kahden ensimmäisen jakson aikana. Keväällä annetaan lukuvuositodistus, jossa arvioidaan koko kuluneen lukuvuoden oppimista. Perusopetuksen lopussa annetaan päättötodistus. Todistusten antamiseen liittyvässä oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään opetussuunnitelman perusteissa määritellyjä, tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä. Kriteerit eivät ole oppilaalle asetettuja tavoitteita, vaan ne määrittelevät esimerkiksi hyvää osaamista kuvaavaan arvosanaan 8 vaadittavan tason. Tässä on lukuaineiden osaamisen kriteerit arvosanoille 5 ja 8. Arvosanan 8 taso sisältää oletusarvoisesti myös arvosanan 5 tason. Taito- ja taideaineille on vain kriteerit arvosanalle 8.

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8
<p>Oppilas osaa nimetä jonkin vahvuutensa tai kehittämiskohteensa liittyen vuorovaikutustaitoihin, lukemiseen ja tekstin kirjoittamiseen.</p> <p>Oppilas osaa kirjoittaa yksinkertaisia muistiinpanoja. Oppilas osaa tuottaa mallin avulla tekstin, jonka viestistä saa selvää. Oppilas osaa kirjoittaa tekstejä käsin sekä tietokoneella. Oppilas noudattaa tekijänoikeuksia ja osaa etsiä yksittäisiä tietoja anetuista lähteistä.</p> <p>Oppilas osaa antaa niukkaa palautetta muiden teksteistä ja ottaa palautetta vastaan.</p> <p>Oppilas osaa toimia tutussa ryhmässä ja arkisissa vuorovaikutustilanteissa. Hän osaa kuunnella muita ja osallistuu keskusteluun. Hän osaa ilmaista mielipiteensä ja esittää sille jonkin perustelun. Oppilas osaa pitää lyhyen puhe-esityksen tutusta aiheesta ja ilmaista itseään ymmärrettävästi.</p> <p>Oppilas osaa lukea yksinkertaisia kaunokirjallisia ja asia- ja mediatekstejä. Oppilas osaa poimia teksteistä keskeisiä sisältöjä apukysymysten avulla. Oppilas osaa havainnoida yksinkertaisia tekstien piirteitä.</p> <p>Oppilas osaa nimetä tavallisimmat lauseenjäsenet.</p> <p>Oppilas osaa nimetä kirjallisuuden pääajit ja jonkin genren. Hän osaa nimetä muutaman genrepiirteet. Oppilas on lukenut muutamia kokonaisia kaunokirjallisia tekstejä.</p>	<p>Oppilas osaa arvioida omaa lukutaitoaan sekä omia viestintätaitojaan niin yksin kuin ryhmässä.</p> <p>Oppilas osaa tuottaa tekstiä yksin ja ryhmissä. Oppilas osaa arvioida omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana. Oppilas osaa tuottaa tehtävänantojen vaatimia ymmärrettäviä tekstejä ja muokata niitä palautteen pohjalta.</p> <p>Oppilas osaa tehdä monipuolisia muistiinpanoja ja tiivistää hankkimaansa tietoa. Oppilas osaa etsiä sopivia lähteitä, merkitä lähteet oikein ja kykenee arvioimaan niiden luotettavuutta.</p> <p>Oppilas toimii rakentavasti ryhmissä ja ottaa toisten näkemykset huomioon erilaisissa keskustelutilanteissa. Oppilas osaa lisäksi edistää keskustelua omilla puheenvuoroillaan ja perustella mielipiteensä. Oppilas osaa pitää valmistellun puhe-esityksen ja ilmaista itseään tilanteeseen sopivalla tavalla.</p> <p>Oppilas osaa lähestyä erilaisia tekstejä ja ymmärtää niitä. Oppilas ymmärtää erityisesti asia- ja mediatekstien kohderyhmät ja tavoitteet. Oppilas osaa pohtia kielellisten ja tekstuaalisten valintojen merkityksiä ja vaikutuksia.</p> <p>Oppilas ymmärtää lauseenjäsenyyksen perusteet ja osaa nimetä lauseenjäseniä virkkeistä ja kokonaisuudesta tekstistä.</p> <p>Oppilas osaa tarkastella fiktiivisiä tekstejä käsitteiden avulla. Oppilas tunnistaa kaunokirjallisuuden lajien piirteitä ja osaa kuvailla ja tunnistaa kaunokirjallisuuden genrejä. Oppilas osaa kuvata kirjallisuuden vaiheita ja yhdistää muutaman teoksen ja kirjailijan niihin. Oppilas on lukenut lukuvuosittain sovitut teokset.</p>

RUOTSI, B1-OPPIMÄÄRÄ

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8
<p>Oppilas selviytyy toisinaan viestintäkumppaninsa tukemana jostakin tavallisesta viestintätilanteesta.</p>	<p>Oppilas selviytyy useammasta tavallisesta viestintätilanteesta tukeutuen joskus vielä viestintäkumppaniinsa.</p>
<p>Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja viestinnässään. Oppilas osaa joskus päätellä yksittäisten sanojen merkityksiä. Oppilas osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.</p>	<p>Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa vielä usein.</p>
<p>Oppilas osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia joissakin tavallisissa sosiaalisissa tilanteissa.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia useissa sosiaalisissa tilanteissa.</p>
<p>Oppilas ymmärtää vähän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Oppilas tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajallisen määrän kirjoitusmerkkejä.</p>	<p>Oppilas ymmärtää tuttua sanastoa ja tuttuja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa tiedon lyhyestä tekstistä.</p>
<p>Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin sanoja ja sanontoja.</p>	<p>Oppilas osaa joitakin lyhyitä ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan joistakin arkisista asioista ja kirjoittamaan lyhyitä viestejä. Oppilas ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.</p>
<p>Oppilas osaa nimetä Pohjoismaat ja joitakin pohjoismaisia kieliä.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa ruotsin kielestä käyttökielenä Suomessa ja Pohjoismaissa.</p>
<p>Oppilas osaa tehdä havaintoja joistakin ruotsin kielen säännönmukaisuuksista.</p>	<p>Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä ruotsin kielen säännönmukaisuuksista. Oppilas osaa vertailla ruotsin kieltä muihin osaamiinsa kieliin.</p>
<p>Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia kielenoppimistapoja.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää itselle sopivia kielenoppimistapoja.</p>
<p>Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä mahdollisuuksista käyttää ruotsin kieltä.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa, mihin hän voi käyttää ruotsin kieltä myös koulun ulkopuolella.</p>

ENGLANTI, A1-OPPIMÄÄRÄ

Kriteerit arvosanalle 5	Kriteerit arvosanalle 8
<p>Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia kielenoppimistapoja. Oppilas osaa toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.</p> <p>Oppilas selviytyy monista aika rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.</p> <p>Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee edelleen usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida nopein sanallisin ilmauksin tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.</p> <p>Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.</p> <p>Oppilas osaa rajallisen määrän lyhyitä, ulkoa opetettuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja perustason lauserakenteita. Oppilas pystyy kertomaan arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen hyvää ilmaisuvälastoa ja kirjoittamaan yksinkertaisia viestejä sekä ääntää harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi.</p> <p>Oppilas osaa nimetä joitakin maita, joissa englantia puhutaan. Oppilas osaa kertoa jotakin kielialueen maiden kulttuureista ja elämänmuodoista. Oppilas osaa antaa esimerkkejä joistakin toimintaympäristöistä, joissa voi käyttää englannin kieltä.</p> <p>Oppilas osaa tehdä havaintoja englannin kielen säännönmukaisuuksista (esim. miten epäsuorat kysymykset muodostetaan). Oppilas tietää miten hän voi kehittää englannin kielen taitoaan.</p>	<p>Oppilas pystyy viestimään, osallistumaan erilaisiin keskusteluihin ja ilmaisemaan mielipiteitään melko vaivattomasti jokapäiväisissä viestintätilanteissa.</p> <p>Oppilas pystyy jossain määrin olemaan aloitteellinen viestinnän eri vaiheissa ja osaa varmistaa, onko viestintäkumppani ymmärtänyt viestin.</p> <p>Oppilas pystyy neuvottelemaan tuntemattomien ilmauksien merkityksistä.</p> <p>Oppilas osoittaa tuntevansa tärkeimmät kohteliaisuussäännöt.</p> <p>Oppilas ymmärtää pääasiat ja joitakin yksityiskohtia selkeästä ja lähes normaalitempoisesta yleiskielisestä puheesta tai yleistajuisesta kirjoitetusta tekstistä. Oppilas ymmärtää yhteiseen kokemukseen tai yleistietoon perustuvaa puhetta tai kirjoitettua tekstiä. Oppilas löytää pääajatukset, avainsanat ja tärkeitä yksityiskohtia.</p> <p>Oppilas osaa kertoa ydinkohdat ja myös yksityiskohtia erilaisista jokapäiväiseen elämään liittyvistä itseään kiinnostavista todellisista tai kuvitteellisista aiheista käyttäen melko laajaa sanastoa ja rakennevalikoimaa (eri aikamuodoissa mm. pluskvamperfektissä ja konditionaalissa) sekä joitakin yleisiä fraaseja ja idiomeja. Oppilas osaa soveltaa useita ääntämisen perussääntöjä.</p> <p>Oppilas osaa kertoa englannin asemasta maailmankielenä. Oppilas osaa vertailla kielialueen maiden kulttuureja ja elämänmuotoja. Oppilas osaa kertoa kulttuurisista piirteistä.</p> <p>Oppilas osaa tehdä johtopäätöksiä englannin kielen säännönmukaisuuksista (esim. apuverbit, sanajärjestys). Oppilas osaa kertoa, miten sama asia ilmaistaan englannissa ja jossakin muussa kielessä. Oppilas osaa kertoa kohdekielen keskeisistä kielitiedon käsitteistä ja käyttää niitä kielitaitonsa kehittämiseen.</p>

BIOLOGIA

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8
<p>Oppilas osaa luokitella metsäekosysteemin osia elollisiin ja elottomiin, laatii yksinkertaisen ravintoketjun esimerkkilajeista sekä tunnistaa ja nimeää joitakin lajeja.</p>	<p>Oppilas kuvailee ja kertoo, millainen ekosysteemi on, miten se toimii ja miten ekosysteemit eroavat toisistaan. Oppilas tunnistaa ja nimeää lajeja eri ekosysteemeistä.</p>
<p>Oppilas osaa nimetä eliökunnat sekä erieliöryhmille yhteisiä perusrakenteita ja toimintoja.</p>	<p>Oppilas nimeää eliökunnat, antaa eliökunnista esimerkkilajeja ja kuvailee, mihin eliökunnan luokittelu perustuu. Oppilas nimeää ja vertailee eliöiden perusrakenteita sekä kertoo eliöiden elintoinnoista ja niiden tehtävistä.</p>
<p>Oppilas tunnistaa erilaisissa elinympäristöissä elävien eliöiden ominaisuuksia. Oppilas antaa joitakin esimerkkejä erilaisissa elinympäristöissä elävistä eliöistä.</p>	<p>Oppilas kertoo, miten lajit ovat sopeutuneet erilaisiin elinympäristöihin ja kertoo, miten elinympäristöt lisäävät monimuotoisuutta ja miksi monimuotoisuus on tärkeää.</p>
<p>Oppilas osaa antaa esimerkkejä, miten ihmisen toiminta vaikuttaa ympäristöön. Oppilas luettelee kestävän kehityksen osa-alueet.</p>	<p>Oppilas kertoo, miten ihmisen toiminta vaikuttaa ympäristöön, kuvailee kestävän kehityksen osa-alueet ja antaa esimerkkejä, miten saavutetaan kestävä tulevaisuus.</p>
<p>Oppilas osaa käyttää joitakin biologian peruskäsitteitä ja ymmärtää, mihin biologian ilmiöihin ne liittyvät. Oppilas kertoo oppimastaan biologisesta ilmiöstä yksinkertaisesti omin sanoin.</p>	<p>Oppilas käyttää biologisia käsitteitä tarkoituksenmukaisesti, esittää oppimansa asian omin sanoin biologialle ominaisella tavalla sekä valitsee sopivan tavan tiedon esittämiseen. Oppilas esittää joitakin mielekkäitä kysymyksiä luonnosta ja luonnonilmiöistä sekä kertoo luonnontieteellisiä syy-seuraussuhteita.</p>
<p>Oppilas osallistuu opetukseen laboratoriossa ja maastossa. Oppilas käyttää joitakin biologian tutkimusvälineitä ohjattuna. Oppilas hakee biologista tietoa erilaisista tietolähteistä ohjatusti.</p>	<p>Oppilas työskentelee turvallisesti laboratoriossa ja maastossa, käyttää tarkoituksenmukaisesti biologian tutkimusvälineistöä, hakee biologista tietoa erilaisista tietolähteistä sekä valitsee joitakin luotettavia tietolähteitä.</p>
<p>Oppilas osaa koostaa ohjatusti pienen eliökokoelman. Oppilas osallistuu kasvien kasvatukseen.</p>	<p>Oppilas osaa koostaa ohjeiden mukaisesti digitaalisen kasvikoelman. Oppilas toteuttaa kasvatukseen ja tekee siitä päätelmiä.</p>
<p>Oppilas osallistuu biologisen tutkimuksen tekoon ja kertoo, mitä tutkimuksessa on tehty.</p>	<p>Oppilas osaa havainnoida ja tallentaa keräämiään tietoja laboratoriossa ja maastossa. Oppilas suunnittelee ja tekee pienimuotoisen biologisen tutkimuksen ja raportoi sen tuloksia.</p>
<p>Oppilas osaa kertoa esimerkkejä siitä, miten omat valinnat vaikuttavat terveyteen ja ympäristöön.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa ja antaa esimerkkejä, miten biologisia tietoja ja taitoja voi soveltaa omassa elämässä ja yhteiskunnallisessa keskustelussa.</p>

MAANTIETO

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8
<p>Oppilas osaa kertoa maanosan ja valtion eron. Oppilas nimeää kartalta mm. maanosat.</p>	<p>Oppilas osaa Suomen kartan peruspiirteet sekä tietää keskeisten kohteiden sijainnin ja nimestön.</p>
<p>Oppilas nimeää erilaisia luonnonmaisemia.</p>	<p>Oppilas nimeää ja sijoittaa kartalle ilmasto- ja kasvillisuusalueita ja kertoo niiden sekä luonnonmaisemien syntyyn vaikuttavia tekijöitä.</p>
<p>Oppilas osaa nimetä joitakin ihmismaantieteellisiä ilmiötä, kuten kaupungit ja elinkeinot.</p>	<p>Oppilas kertoo ihmismaantieteellisistä ilmiöistä ja tekijöistä, jotka vaikuttavat kulttuurien piirteisiin. Oppilas vertailee kulttuurimaisemia.</p>
<p>Oppilas tunnistaa, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan. Oppilas nimeää erilaisia luonnonvaroja.</p>	<p>Oppilas kertoo, miten luonnonympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan ja miksi luonnonvarojen kestävä käyttö on tärkeää.</p>
<p>Oppilas osaa kertoa keskeisten maantieteen peruskäsitteiden merkityksen. Oppilas kuvailee aluetta kartoista tai kuvista.</p>	<p>Oppilas kuvailee ilmiöitä ja alueiden välisiä eroja käyttäen maantieteen peruskäsitteitä. Oppilas esittää maantieteellisiä kysymyksiä ja pohtii vastauksia niihin.</p>
<p>Oppilas osaa ilmansuunnat. Oppilas tunnistaa ja nimeää joitakin karttamerkkejä.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää suhdelukummittakaavaa ja maastokarttaa sekä liikkua kartan avulla.</p>
<p>Oppilas osaa tunnistaa yksinkertaisia asioita kartoilta, diagrammeista ja kuvista.</p>	<p>Oppilas osaa tulkita kuvia, diagrammeja, karttoja ja karttapalveluja. Oppilas laatii karttoja, diagrammeja sekä muita maantieteellisiä malleja.</p>
<p>Oppilas osallistuu pienimuotoisen tutkimuksen toteutukseen ja osaa kertoa, mitä tutkimuksessa on tehty.</p>	<p>Oppilas toteuttaa maantieteellisen tutkimuksen ja havainnollistaa ja esittää tuloksia esim. karttojen avulla.</p>
<p>Oppilas osallistuu mahdollisuuksien mukaan tehtäviin kenttätutkimuksiin ohjatusti. Oppilas osaa tunnistaa ympäristön muutoksia.</p>	<p>Oppilas osallistuu mahdollisuuksien mukaan tehtäviin kenttätutkimuksiin. Oppilas kertoo ympäristön muutoksista ja nimeää syitä keskeisimpiin muutoksiin. Oppilas seuraa maantieteellisiin ilmiöihin liittyviä uutisia ja selittää joidenkin tapahtumien taustoja.</p>
<p>Oppilas osaa toimia ohjatusti osana ryhmää. Oppilas erottaa toisistaan maantieteellisen tiedon ja mielipiteen.</p>	<p>Oppilas toimii rakentavasti ryhmän jäsenenä, esittää tietoa oppiaineelle ominaisella tavalla ja esittää perusteluja omille näkemyksilleen.</p>
<p>Oppilas osallistuu ohjatusti lähiympäristön vaalimiseen, kuten viihtyisyyden tai turvallisuuden parantamiseen tai ympäristön monimuotoisuuden säilyttämiseen.</p>	<p>Oppilas suunnittelee ja osallistuu lähiympäristön vaalimiseen. Oppilas selittää, miten voi osallistua ja vaikuttaa lähiympäristöön, globaaleihin ilmiöihin ja alueellisiin kehityskysymyksiin</p>

FYSIIKAN JA KEMIAN TYÖSKENTELY

Työskentelyn taidot ovat samat kaikilla vuosiluokilla 7.–9.

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8
<p>Oppilas harjoittelee omien tavoitteiden asettamista ja pyrkii työskentelemään yhteisten tavoitteiden suuntaisesti.</p>	<p>Oppilas osaa asettaa omia tavoitteita pienten kokonaisuuksien osalta ja työskennellä niiden saavuttamiseksi.</p>
<p>Oppilas tunnistaa arkisia tilanteita, joissa tarvitaan fysiikan tai kemian taitoja.</p>	<p>Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan tai kemian tietoja ja taitoja tarvitaan omassa elämässä.</p>
<p>Oppilas osaa kertoa ammatteja, joissa tarvitaan fysiikan tai kemian osaamista.</p>	<p>Oppilas osaa kuvata fysiikan tai kemian osaamisen merkitystä eri ammateissa.</p>
<p>Oppilas osaa antaa jonkin esimerkin omien valintojen vaikutuksesta, kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.</p>	<p>Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla, miten fysiikan tai kemian osaamista tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.</p>
<p>Oppilas osaa muodostaa aihepiiriin liittyviä yksinkertaisia kysymyksiä.</p>	<p>Oppilas osaa muodostaa kysymyksiä tarkasteltavasta ilmiöstä.</p>
<p>Oppilas osaa työskennellä turvallisesti ohjeen mukaan ja kirjata joitakin tutkimustuloksiaan.</p>	<p>Oppilas osaa työskennellä turvallisesti ja johdonmukaisesti työparin kanssa sekä tehdä havaintoja ja mittauksia ohjeiden mukaan.</p>
<p>Oppilas osaa antaa esimerkkejä jostakin fysiikan tai kemian soveltamisesta teknologiassa.</p>	<p>Oppilas osaa käsitellä ja esittää tutkimusten tuloksia ja harjoittelee tekemään niistä yksinkertaisia johtopäätöksiä.</p>
<p>Oppilas harjoittelee käyttämään tieto- ja viestintätekniisiä välineitä.</p>	<p>Oppilas osaa kuvata joitakin yksinkertaisia teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita.</p>
<p>Oppilas harjoittelee simulaatioiden käyttöä.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintätekniisiä välineitä tai sovelluksia tutkimuksen eri vaiheissa.</p>
	<p>Oppilas osaa tehdä havaintoja simulaatiosta.</p>

FYSIIKKA

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8
<p>Oppilas osaa kuvata lämpö- ja liikeilmiöihin liittyviä käsitteitä.</p>	<p>Oppilas osaa kuvata lämpöön ja liikkeeseen liittyviä ilmiöitä ja selittää niitä fysiikan keskeisten käsitteiden avulla sekä yhdistää ilmiöön siihen liittyvät ominaisuudet ja ominaisuuksia kuvaavat suureet.</p>
<p>Oppilas osaa käyttää jotakin mallia lämpö- ja liikeilmiöiden sekä vuorovaikutusten selittämisessä.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää malleja lämpö- ja liikeilmiöiden sekä vuorovaikutusten selittämisessä ja kuvaamisessa.</p>
<p>Oppilas osaa hakea tietoa ohjatuista tietolähteistä.</p>	<p>Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä sekä ilmaista näkemyksiään fysiikalle ominaisella tavalla.</p>
<p>Oppilas osaa antaa jonkin esimerkin luonnontieteellisen tiedon luonteesta tai tieteellisistä tavoista tuottaa tietoa.</p>	<p>Oppilas osaa kuvata fysiikkaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisistä tavoista tuottaa tietoa.</p>
<p>Oppilas osaa joitakin vuorovaikutuksen ja liikkeen keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä, ominaisuuksia ja suureita.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää vuorovaikutuksen ja liikkeen keskeisiä käsitteitä, olioita, ilmiöitä, ominaisuuksia, suureita, malleja ja lakeja tutuissa tilanteissa.</p>
<p>Oppilas osallistuu monialaiseen oppimiskokonaisuuteen tai tilanteeseen, jossa fysiikkaa sovelletaan eri ympäristössä.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa fysiikkaa sovelletaan eri ympäristöissä.</p>

KEMIA

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8
<p>Oppilas osaa selittää kemian keskeisiä käsitteitä ja kuvata ilmiötä omin sanoin.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää kemian keskeisiä käsitteitä oikeassa asiayhteydessä ja yhdistää niitä toisiinsa sekä kuvata ja selittää ilmiöitä kemian keskeisten käsitteiden avulla ja tuottaa yksinkertaisia ja tuttuja reaktioyhtälöitä</p>
<p>Oppilas osaa käyttää jotakin mallia aineen rakenteen kuvaamiseen. Oppilas harjoittelee käyttämään jaksollista järjestelmää.</p>	<p>Oppilas osaa kuvata aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä malleilla tai kuvauksilla ja käyttää jaksollista järjestelmää alkuaineiden ominaisuuksien kuvaamisessa ja selittämisessä.</p>
<p>Oppilas osaa hakea tietoa ohjatuista tietolähteistä.</p>	<p>Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä sekä ilmaista ja perustella erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla.</p>
<p>Oppilas osaa antaa jonkin esimerkin luonnontieteellisen tiedon luonteesta tai tieteellisistä tavoista tuottaa tietoa.</p>	<p>Oppilas osaa kuvata kemiaan liittyvien esimerkkien avulla luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisistä tavoista tuottaa tietoa.</p>
<p>Oppilas osaa käyttää joitakin aineen ominaisuuksien ja rakenteiden keskeisiä käsitteitä tutuissa tilanteissa. Oppilas harjoittelee käyttämään jaksollista järjestelmää</p>	<p>Oppilas osaa käyttää aineen ominaisuuksien, rakenteiden ja aineiden muutoksien keskeisiä käsitteitä, ilmiöitä ja malleja tutuissa tilanteissa. Oppilas osaa käyttää jaksollista järjestelmää tutuissa tilanteissa.</p>
<p>Oppilas osallistuu monialaiseen oppimiskokonaisuuteen tai tilanteeseen, jossa kemiaa sovelletaan eri ympäristöissä</p>	<p>Oppilas osaa käyttää kemian tietojaan ja taitojaan monialaisessa oppimiskokonaisuudessa tai tilanteessa, jossa kemiaa sovelletaan eri ympäristöissä.</p>

TERVEYSTIETO

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8
<p>Oppilas osaa nimetä yksittäisen terveyden osa-alueen. Oppilas osaa nimetä yksittäisen elämänkulun vaiheen.</p> <p>Oppilas osaa nimetä perustunteita ja tietää, että ne vaikuttavat käyttäytymiseen. Oppilas osaa nimetä ristiriitatilanteita sekä stressin ja kriisien piirteitä.</p> <p>Oppilas osaa nimetä yksilöllisyyteen vaikuttavia tekijöitä sekä antaa yksittäisen esimerkin sosiaalisten suhteiden yhteydestä mielen hyvinvointiin ja terveyteen. Oppilas osaa nimetä yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esittää niihin ohjatusti ratkaisuja.</p> <p>Oppilas osaa nimetä terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä. Oppilas osaa käyttää ohjatusti joitakin terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä.</p> <p>Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää tietoa ohjatusti. Oppilas osaa nimetä jonkin toimintatavan liittyen itsehoitoon, avun hakemiseen sekä terveyttä ja turvallisuutta vaarantaviin tilanteisiin.</p> <p>Oppilas osaa nimetä terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä sekä elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja antaa esimerkin elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksista. Oppilas osaa nimetä jonkin terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta kuvaavan tekijän.</p> <p>Oppilas osaa nimetä elinympäristön aiheuttamia vaikutuksia terveyteen sekä yhteisöjen, kulttuurin tai tvt:n yhteyksiä terveyteen.</p> <p>Oppilas osaa nimetä tekijöitä, jotka vaikuttavat opiskelu-, toiminta- ja työkykyyn. Oppilas osaa nimetä oman koulun ja kunnan terveystilanteita.</p> <p>Oppilas osaa kuvata esimerkin avulla, miten perhe, lähiyhteisöt tai muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä. Oppilas osaa nimetä omaa oppimistaan tukevan tekijän.</p> <p>Oppilas osaa nimetä yksittäisen terveystieteen vaikutuskeinon tai luotettavuuteen vaikuttavan tekijän. Oppilas osaa nimetä jonkin elämäntapojen seurauksen yhteiskunnalle tai ympäristön terveydelle tai turvallisuudelle. Oppilas osaa nimetä jonkin keinon, miten terveyteen ja turvallisuuteen voidaan vaikuttaa lähiyhteisössä.</p>	<p>Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueet ja selittää, mitä terveyden edistäminen tarkoittaa. Oppilas osaa kuvata elämänkulun vaiheita, nuoruuden kehitystä ja elämän voimavaroja.</p> <p>Oppilas osaa kuvata erilaisia tunteita. Oppilas osaa kuvata keinoja ja ratkaisuja ristiriitatilanteisiin.</p> <p>Oppilas osaa kuvata yksilölliseen kehitykseen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta ja analysoida sosiaalisten suhteiden merkitystä mielen hyvinvoinnille ja terveydelle. Oppilas osaa analysoida yhdessä toimimiseen ja vuorovaikutukseen liittyviä eettisiä kysymyksiä ja esittää niihin vastuullisia ratkaisuja.</p> <p>Oppilas osaa kuvata terveyttä tukevia ja vaarantavia tekijöitä sekä kuvata näiden välisiä yhteyksiä. Oppilas osaa käyttää terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä.</p> <p>Oppilas osaa hakea terveyteen liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja osaa kuvata asianmukaisia toimintatapoja itsehoitossa, avun hakemisessa ja terveyttä ja turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa.</p> <p>Oppilas osaa kuvata terveystottumusten omaksumiseen vaikuttavia tekijöitä, elämäntapoihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja analysoida elämäntapoihin liittyvien valintojen seurauksia. Oppilas osaa arvioida terveyteen liittyvän tiedon luotettavuutta.</p> <p>Oppilas osaa analysoida elinympäristön aiheuttamia keskeisiä suoria ja epäsuoria vaikutuksia terveyteen sekä selittää yhteisöjen, kulttuurin ja tvt:n yhteyksiä terveyteen.</p> <p>Oppilas osaa soveltaa tietoa tekijöistä, jotka vaikuttavat opiskelu-, toiminta- ja työkykyyn. Oppilas osaa kuvata yhteiskunnan erilaisia terveystilanteita ja antaa esimerkkejä siitä, miten niitä voi hyödyntää eri tilanteissa.</p> <p>Oppilas osaa tulkita, miten perhe, lähiyhteisöt ja muut sosiaaliset yhteisöt vaikuttavat käsityksiin terveydestä, sekä kuvata, mikä on niiden merkitys omille terveystilanteille. Oppilas osaa kuvata omaa oppimistaan tukevia tekijöitä.</p> <p>Oppilas osaa tulkita terveyteen liittyvän viestintää. Oppilas osaa analysoida elämäntapojen seurauksia toisille ihmisille, yhteiskunnalle ja ympäristön terveydelle ja turvallisuudelle. Oppilas osaa analysoida keinoja, joilla terveyteen ja turvallisuuteen voidaan vaikuttaa lähiyhteisöissä.</p>

USKONTO

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8
<p>Oppilas tunnistaa ohjatusti ympäristöstä erilaisia uskontoon liittyviä asioita, kuten rakennuksia ja symboleja.</p>	<p>Oppilas osaa antaa esimerkkejä opiskeltavaan uskontoon liittyvästä monimuotoisuudesta.</p> <p>Oppilas ymmärtää, että uskonto ja kulttuuri ovat vuorovaikutuksessa keskenään.</p> <p>Oppilas tunnistaa uskontoihin liittyviä asioita eri kulttuureissa ja yhteiskunnissa.</p>
<p>Oppilas osaa antaa esimerkin opiskeltavan uskonnon opetuksista sekä esimerkin sen tärkeimmistä lähteistä. Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon synnystä.</p>	<p>Oppilas osaa kertoa opiskeltavan uskonnon perusopetuksista ja tärkeimpien lähteiden sisällöstä. Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon syntyä, levinneisyyttä ja vaikutuksia eri puolilla maailmaa.</p> <p>Oppilas osaa hankkia lisätietoa opiskeltavasta uskonnosta ja kiinnittää huomiota tiedon lähteiden luotettavuuteen.</p>
<p>Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä uskontoon liittyviä tapoja.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla ja nimetä uskonnon tapoja ja osaa antaa esimerkin uskonnottomasta tapakulttuurista. Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkin uskonnollisista symboleista ja aiheista mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa sekä populaarikulttuurissa.</p>
<p>Oppilas erottaa selkeästi uskonnollisen ja selkeästi tieteellisen väitteen toisistaan.</p>	<p>Oppilas osaa kuunnella toisten näkemyksiä ja esittää perusteluja omille näkemyksilleen.</p>
<p>Oppilas osaa antaa esimerkin opiskeltavan uskonnon eettisistä periaatteista.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla opiskeltavan uskonnon eettisiä periaatteita.</p>
<p>Oppilas tunnistaa annetuista esimerkeistä uskonnollisia asioita, jotka vaikuttavat ihmisten valintoihin.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla uskonnon merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina.</p>

ELÄMÄNKATSOMUSTIETO

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8
<p>Oppilas tunnistaa joitakin katsomuksellisia käsitteitä (kuten elämänkatsomus, uskonto ja uskonottomuus)</p>	<p>Oppilas tunnistaa maailmankatsomuksen, maailmankuvan ja elämänkatsomuksen käsitteet ja osaa käyttää niitä.</p>
<p>Oppilas osaa nimetä vähintään yhden kulttuurin perustekijän (kuten pukeutuminen, kieli, ruoka, juhlat, elinkeinot, toimeentulo, teknologia) ja yhden Unescon maailmanperintökohteen.</p>	<p>Oppilas osaa hankkia tietoa erilaisista kulttuureista ja katsomuksista. Oppilas osaa kertoa Unescon maailmanperintöohjelman lähtökohdista ja nimetä joitakin maailmanperintökohteita.</p>
<p>Oppilas osaa nimetä vähintään kaksi erilaista katsomusta (kuten kristinusko, marxismi ja veganismi)</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla ja vertailla eri maailmanuskontojen pääpiirteitä. Hän osaa käyttää käsitteitä uskonto, uskonottomuus ja katsomus.</p>
<p>Oppilas osaa nimetä vähintään kaksi erilaista katsomusta (kuten kristinusko, marxismi ja veganismi).</p>	<p>Oppilas osaa nimetä keskeisten maailmankatsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä ja kehityskulkuja sekä tarkastella niitä tutkivasti ja tieteellisesti (erityisesti Lähi-Idästä lähtöisin olevan yksijumalaisuuden ja uskonottoman humanismin).</p>
<p>Oppilas osaa ohjatusti hankkia informaatiota uskonnoista ja uskontokritiikistä.</p>	<p>Oppilas osaa selittää uskonnollisen ajattelun luonnetta ja antaa esimerkkejä uskontokritiikin pääpiirteistä sekä hakea informaatiota asiasta.</p>
<p>Oppilas osaa antaa esimerkin katsomusvapaudesta.</p>	<p>Oppilas osaa antaa esimerkkejä katsomusvapaudesta ihmisoikeutena ja osaa kuvailla sitä.</p>
<p>Oppilas osaa kuvata jonkin katsomuksellisen ratkaisun ja ohjatusti nimetä jonkin siihen liittyvän perusteen.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla erilaisten ihmisten katsomuksellisten valintojen taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita.</p>
<p>Oppilas osaa antaa esimerkin maailman moninaisuudesta sekä kaikkien ihmisten yhdenvertaisesta kohtelusta.</p>	<p>Oppilas ymmärtää maailman monimuotoisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun merkityksen.</p>
<p>Oppilas tunnistaa joistakin teoista eettisen ulottuvuuden, kuten onko teko oikein, väärin vai ei kumpaakaan.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää eettistä käsitteistöä sekä tulkita ja soveltaa sitä. Hän osaa perustella eettisiä näkemyksiään.</p>
<p>Oppilas tunnistaa jonkin kestävän tulevaisuuden edellytyksen. Hän osaa kertoa, että omat teot voivat vaikuttaa tulevaisuuteen.</p>	<p>Oppilas osaa nimetä keskeisiä luonnon ja yhteiskunnan kestävään tulevaisuuteen liittyviä edellytyksiä ja tarkastella kestävän elämäntavan merkitystä tulevaisuudelle.</p>
<p>Oppilas osaa kuvailla ihmisarvoon tai ihmisoikeuksiin liittyviä seikkoja.</p>	<p>Oppilas osaa selittää tärkeimmät ihmisoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen liittyvät käsitteet ja antaa esimerkkejä.</p>

HISTORIA

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8
<p>Oppilas löytää opettajan ohjaamana historian tapahtumaan tai ilmiöön liittyvää tietoa hänelle annetusta lähteestä sekä huomaa eroja lähteiden luotettavuudessa.</p>	<p>Oppilas hankkii historian tapahtumaan tai ilmiöön liittyvää tietoa erilaisista lähteistä sekä osaa erotella luotettavia ja epäluotettavia lähteitä.</p>
<p>Oppilas tunnistaa historian keskeisiä sisällöllisiä käsitteitä (esim. keskiaika) ja pystyy opettajan ohjaamana sijoittamaan tapahtumat aikajärjestykseen.</p>	<p>Oppilas osaa käyttää historian keskeisiä sisällöllisiä käsitteitä (esim. keskiaika) ja osaa kuvata historiallisille ajanjaksoille ominaisia piirteitä.</p>
<p>Oppilas osaa tunnistaa erilaisia syitä menneen ajan ihmisen toiminnalle.</p>	<p>Oppilas osaa eläytyä menneen ajan ihmisen asemaan ja toimintaan sekä ymmärtää ihmisen toiminnan syitä.</p>
<p>Oppilas tunnistaa menneisyydestä asioita, jotka ovat muuttuneet tai pysyneet muuttumattomina (esim. ammatit ja elinkeinot)</p>	<p>Oppilas osaa erottaa historiallisten tapahtumien ja ilmiöiden syitä ja seurauksia toisistaan sekä antaa näistä esimerkkejä (esim. hyvinvointiyhteiskunnan synty)</p>
<p>Oppilas osaa nimetä historialliselle muutokselle tai muuttumattomuudelle jonkin yksittäisen syyn.</p>	<p>Oppilas ymmärtää, miksi joillain elämänalueilla toimitaan samoin tai eri tavoin kuin ennen, ja hän ymmärtää muutoksen tai muuttumattomuuden syitä.</p>
<p>Oppilas osoittaa opettajan ohjaamana syitä menneen ajan ihmisten toiminnalle.</p>	<p>Oppilas osaa esittää päätelmän, miten menneisyyden ihmisten taustat ja erilaiset syyt ovat vaikuttaneet heidän toimintaansa.</p>
<p>Oppilas antaa opettajan ohjaamana jonkin esimerkin siitä, miten historiatietoa (esim. juutalaisvainojen historia) käytetään johonkin tarkoitukseen.</p>	<p>Oppilas osaa selittää historiatiedon käyttämistä eri tarkoituksiin ja arvioida tulkintojen luotettavuutta.</p>
<p>Oppilas osaa vastata opettajan ohjaamana menneisyyttä koskeviin kysymyksiin lähteiden avulla.</p>	<p>Oppilas vastaa menneisyyttä koskeviin kysymyksiin tulkitseamalla erilaisista lähteistä saamaansa tietoa sekä osaa esittää historian tapahtumista omia perusteltuja tulkintoja.</p>
<p>Oppilas ymmärtää opettajan ohjaamana, miten historiaa käytetään nykyisyyden selittämisessä.</p>	<p>Oppilas osaa kuvailla, miten menneisyyden tulkinnoilla perustellaan nykypäivän ja tulevaisuuden valintoja.</p>

LIIKUNTA

Osaamisen tavoitteet arvosanalle 8

Arvioinnissa (kuten myös tavoitteissa ja sisällöissä) kullakin vuosiluokalla huomioidaan oppilaan ikä ja kehitystaso.

Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti ja kokeilee ja harjoittelee erilaisia liikunta-tehtäviä.

Oppilas tekee havaintojen pohjalta useimmiten tarkoituksenmukaisia ratkaisuja erilaisissa liikuntatilanteissa kuten peleissä ja leikeissä.

Oppilas osaa perusliikunta- ja tasapainotaitoja erilaisissa oppimisympäristöissä.

Oppilas osaa perustaidot erilaisten liikuntavälineiden käsittelyssä erilaisissa oppimisympäristöissä.

Oppilas osaa arvioida fyysisiä kunto-ominaisuuksiaan ja harjoittaa voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta.

Oppilas pystyy suorittamaan pohjoismaisen uimataidon kriteerin mukaisen 200 metrin uimataitotestin. Oppilas osaa vesipelastuksen periaatteita ja taitoja.

Oppilas toimii turvallisesti ja asiallisesti liikuntatunneilla ja osaa ottaa huomioon mahdolliset vaaratilanteet.

Oppilas toimii toisten kanssa rakentavasti ja noudattaa reilun pelin sääntöjä ja osoittaa ottavansa vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.

Oppilas työskentelee yleensä vastuullisesti ja itsenäisesti.

SAKSA, B3-OPPIMÄÄRÄ

Osaamisen kuvaus arvosanalle 5	Osaamisen kuvaus arvosanalle 8
<p>Oppilas selviytyy toisinaan viestintäkumppaninsa tukemana hyvin tavallisesta viestintätilanteesta.</p> <p>Oppilas tarvitsee paljon apukeinoja osallistuessaan viestintään. Oppilas osaa joskus päätellä yksittäisten sanojen. Oppilas osaa ilmaista, onko ymmärtänyt.</p> <p>Oppilas osaa käyttää muutamia kielelle ja kulttuurille tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia joissakin hyvin tavallisissa sosiaalisissa kontakteissa.</p> <p>Oppilas ymmärtää vähän yksittäisiä puhuttuja ja kirjoitettuja sanoja ja ilmauksia. Oppilas tuntee kirjainjärjestelmän tai hyvin rajallisen määrän kirjoitusmerkkejä.</p> <p>Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti. Oppilas ääntää joitakin harjoiteltuja ilmauksia ymmärrettävästi ja osaa kirjoittaa joitakin erillisiä sanoja ja sanontoja.</p> <p>Oppilas osaa kertoa, missä kohdekieltä puhutaan. Oppilas osaa antaa joitakin esimerkkejä kohdekielen kulttuureista.</p> <p>Oppilas osaa lyhyesti kertoa, missä hän voi käyttää kohdekielen taitoaan. Oppilas osaa käyttää joitakin itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä.</p>	<p>Oppilas selviytyy useammasta tavallisesta viestintätilanteesta tukeutuen usein viestintäkumppaniinsa.</p> <p>Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa vielä usein.</p> <p>Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia useammassa tavallisessa sosiaalisessa tilanteessa.</p> <p>Oppilas ymmärtää tuttua sanastoa ja tuttuja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa tiedon lyhyestä tekstistä.</p> <p>Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja osaa kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perusnaston, joitakin tavallisia ilmauksia ja peruskieliopin aineksia.</p> <p>Oppilas osaa kertoa, missä kohdekieltä puhutaan, ja vertailla kohdekieltä muihin kieliin. Oppilas osaa lyhyesti kuvailla kohdekielen kulttuureita.</p> <p>Oppilas osaa kertoa, mihin hän voi käyttää kohdekielen taitoaan myös koulun päätyttyä. Oppilas osaa käyttää itselle sopivia tapoja oppia kohdekieltä.</p>

OPPILAANOHIJAUS

Auttaa oppilasta muodostamaan kokonaiskäsitys yläkoulun opiskeluympäristönä.

Tukea oppilasta itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen opiskelustaan ja tekemistään valinnoista.

Kannustaa oppilaita kehittämään opiskelutaitojaan ja oppimaan oppimisen taitojaan.

Luoda edellytyksiä oppilaan halulle oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan.

Ohjata oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti.

Ohjata oppilaita asettamaan tavoitteita ja arvioimaan niiden toteutumista.

Auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta.

Ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja sekä itselleen sopivia ammattialoja ja vahvistamaan valmiuksia hakea tietoa vaadittavan osaamisen hankkimisesta perusopetuksen jälkeen.

Antaa tietoa Suomen koulutusjärjestelmästä ja sen mahdollisuuksista, tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämä tietoa sekä Suomesta että ulkomailta.

Ohjata oppilasta käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta.

Tukea oppilaan taitoja tunnistaa kulttuuritaustansa sekä kykyä toimia kulttuurien välisissä kohtaamisissa ja yhteistyötilanteissa.

Oppilaanohjauksesta ei anneta arvosanaa. Arviointi perustuu oppilaiden itsearviointiin, osallistumiseen annettujen tehtävien suorittamiseen sekä vuorovaikutteiseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä.